

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA
 A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenként kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Kiszégek, napok, gazdasági egyélti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árúaként. Nyílt-tör sora 1 K. A nyílt-tör és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla, 10,489. szám.

Október 6.

Október 6, óh mennyi gyász meg bánat. Sirassuk ismét meg a tizenháromat. Bakó, bitó, kötél és vén Arad, Boszút kiált: a magyart ég alatt. Ezt tudja Bécs és borsódzik a háta. Ha rá gondol e napnak dátumára. És másnap így sóhajt némán, magában: Istennek hála, csak hogy már vége van!

Lelkünk a vértanuk városába zarándokol. A vériük hullásával megszentelt földre, a hol a tizenhárom hős dicsőséges halálának századokra kiható emléke van megörökítve.

Koszorus hősei a szent szabadságnak! Itt mentetek egykor a nagy Golgotára. Harci riadóknak vérvizárában. Aldozatra hívott a haza oltára...

A nagy áldozat megtörtént. Az abszolút hatalom idegen vad-hordák segítségével legyőzött nemzetünk vérebe gázolt. Hazánk legjobbait bitófára vagy börtönbe hurcolták; szabadságunkat, nyelvünket bilincsekbe verték, alkotmányunkat, jogainkat megsemmisítették. Bujdosók, árvák lettünk idehaza, ahol idegenek pazarolták kenyerünket s pöffesztekedtek gyümölcsfánk árnyékában.

A magyar história e szomorú napjaiból emelkedik ki az aradi Golgota. Október hatodikán írták be a história e szomorú fejezetét, mely a magyar nemzet annyi megrázó tragédiájának egyik vérfagyasztó jelenetéről beszél.

De bármily megdöbbentő is az október 6-iki aradi gyászos esemény, a vértanuk glóriás alakjai szentté avatták a nagy tragédia véres helyét, mely — míg csak magyar lesz e hazában — mindig bucsujáró szentélye marad a nemzeti kegyeletnek.

E szent napon gyászba vont oltárok requieme, ünnepi zarándoklatok szövegei, egyesületek, iskolák emlékezései, szóval milliók fohásza, imái keresik fel e szent helyet és — ami az emberben a legnemesebb — a nemzeti és vallási érzés erőt merít a feltámadás hitéhez, a vértanuk vérével megpecsételt igazságos eszmék diadalához...

Nagyon félreértettek, akik értetlenül, túlzó lojalitásból szemünkre vetik, hogy az 1848—49-iki hagyományokat fűlságos kultuszban részesítjük. Ezeknek az uraknak nincs igazuk. Hol van nép a világon, mely megtudná tagadni a legnagyobb elismerést és halált azoktól, akik bámulatos önfeláldozással szol-

gáltak a hazát és érte mindent, még az életüket is feláldozták. Bárkinék is be kell látni, hogy ők azt tették, amit meggyőződésük, szívük, lelkiismeretük parancsolt.

Ilyen hazafiak méltán kiérdemelték az utókor háláját. Ebben a felfogásban nekünk erősöknek kell lennünk, mert csak így leszünk méltók hozzájuk s mert csak erős hazafias lélek állhatja meg a nagy válságos idők próbáját.

Ugyanis egy hatalmas kozmopolitikus áram hömpölyög végig egyes országokon. Odajutottunk, hogy honfitársaink egy részét azoknak táborában kell látnunk, akik a nemzeti érzést, kegyeletet kigunyolják. Idegenből kiüzött, vagy idecsatangolt egyesek önző céljaik érdekében nálunk elkezdtek szerepelni. A nemzetközies korrumpáló munkája hazug, népbolondító jelszavakkal annyira behálózta népünk jó érzését, hogy nemcsak a rend és törvény ellen fenyegetőzik, de Istene, hazája és családi tűzhelyével szemben is csatasorba áll. Ezek a haza és Istentagadó nemzetközies mernek még maguknak „világot megváltó” missziót tulajdonítani, állami funkciók végzésére, a társadalom átalakítására és vezetésére jogot formálni! A rombolás munkája megindult... de a félrevezetett nép valamikor sirva fogja keresni a hazafias alapot... A sáskamódra berajzott csavargók munkája lassanként megtörik a nagy történelmi és nemzeti hagyományok sziklafalán. A nagy érzelmekösség, mely a szülőföld szeretetétől kezdődőleg a honszeretet oltáráig vezet: a természet adománya, szívünkbe égetett törvénye. Ez ellen vétkezni, bűnhődés nélkül, nem lehet. A szívet s vele az életet szétéphetjük, de akkor is a haldokló utolsó sóhaja az édes hazai anyaföldben való pihenés vágya lesz...

Független, egységes, erős és öntudatos nemzet voltunk. Az is akarunk maradni. Hivatásunk van kelet és nyugat között. Nemzetünk karakterét, becsületét, — ha döntésre kerül a sor — meg fogjuk védelmezni bel és kül ellenségeinkkel szemben. A történelem bizonyossága szerint a népek, melyek Szent István örökén osztozkodni akartak, veszendőbe jutottak...

A hit és a hazafiság alapján

állva, nemzeti hagyományainkat őseink erkölceit ápolva hisszük, hogy a jelen szomorú napjai után megjő diadalunk ünnepe, mikor hálával kiáltunk fel a magyarok Istenéhez: „Midőn pedig a szorongatások napján Hozzád kiáltánk, meghallgattál bennünket (Zsolt. 85.7) és nem fordítottad el orcádot.” (Zsolt. 101.1).

A századok viharában kipróbált, erőskaru, vitéz magyar nép előtt örökké tartó tiszteletben fogállani a nemzeti eszmék szent-sege... az aradi Golgota is, melynek sötét hátterében egykor fölragyog a feltámadásnak, régi dicsőségünknek és hatalmunknak napja.

Ezért imádkozunk október 6-ikán!

Fülei Szántó Lajos.

A székelység néprajza.

— Mentjük meg, ami megmenthető. —

A hajdani Erdély egyesült három nemzete legerősebbjéből, a székely nemzetből székely nép lett. Az egy-séges nagy magyar nemzet javára lemondott minden politikai és földrajzi különállásáról, institúciójáról. Az ősi alkotmánnyal össze volt forrva természete és jellege, hagyományai és szokásai, erényei és erői. Az ezekről való lemondás egyenlő a végenyézéssel. Ezeknek fentartása és megőrzése a magyar nemzet élet-erejének egyik főforrása és biztosítása. Pedig sajnos, ezeket is megtámadta a sorvadás, a pusztulás. Lazulnak az ősi erkölcsök, fajulni kezd a gyöngyöt érő székely vér, hanyatlik ereje. Megrendülnek az ősi kuriák és családi kunyhók, meginog a föld maga a nép alatt és züllik, elhagyja a hazát. Sajnos, hogy halványulnak a multak emlékei, elsovadnak a hagyományok, kallódik az ősök egész szellemi és erkölcsi öröke. Ernyed a nyelvérzék, elhalkul a dal, elnémul a mese, eltűnnek a tündérek, eldivnnek a régi szép szokások, nem kattog az osztovata, nem virul a tulipán a gyolcsos és a menyaszszonyi lánán. Elvész a székely néplelek egész zamatos tartalma, a néplelet megbecsülhetetlen öröklött inventáriuma. És ősi kultúrájával együtt elvész egy tősgyökeres, őseredeti nép. A mi megmarad belőle az európai civilizáció szintelen özönében, annak legfeljebb a neve lehet székely. Ez a pusztulás kipótolhatatlan kár nemcsak a székely népre, hanem a magyar nemzetre, sőt az egész emberiségre nézve. S ha a multak emlékei az ősök hagyományai már nem ment-

hetők meg közvetlenül az élet, a jelen javára, legalább mentjük meg a tudomány s a jövő részére. Teremtjük meg a székely néprajzot!

Ugy vagyunk a hagyományával, mint a Sibilla könyveivel. Sok elpusztult belőlük; de az utolsó maradványok is meg kell menteni minden áron. Mert abban rejlik a nemzet multja és jövője. Ne áltassuk magunkat avval, hogy van még gazdag székely népelet. Mint ahogy az idén is kimaradt a nyár, úgy a művelődés folyamatában is a nép primitív kultúrájának tavaszát a kozmopolita civilizáció fagyasztó tele válthatja fel hirtelenül. A székely nemzet formája megszűnt, de megmaradt tartalma: a székely nép. Ennek belső családi története, ennek természetrajza, a székelység etnografiája, melynek forrásai gyorsabban apadnak, dokumentumai jobban fajulnak, archívumai inkább kallódnak, mint a história kutatói és oklevelei.

A kettő különben kiegészíti egymást. A székely történelem leghomályosabb problémáit csak a székely néprajz segítségével lehet megoldani. A kezdeményezésre a Kolozsvárt székelő Erdélyi Kárpát-Egyesületet tartom legilletékesebbnek. Ennek van egész Erdélyt felölelő hálózata. Székely tárgyú kiadványai (Hankó Székelyföldje és Székely fűrdői s.b.) uttörők voltak. Mátyás szülőházában diszkrét néprajzi muzeumban alkalmas elhelyezést találnának a székely népelet tárgyai, melyeknek összegyűjtése elválaszthatatlan a székely etnografia tudományos feldolgozásától. Természetes, hogy az ügynek az összes székely törvényhatóságok, községek, társaságok, egyesületek, intézetek és az egész székelység támogatására és az államra is kell számitania.

Egy székely.

Iparkamarai közgyűlés.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara folyó évi október 3-án közgyűlést tartott Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, elnök vezetésével. Intézkedést tett a közgyűlés aziránt, hogy az új ipartörvény befejező része is bizottsági tárgyalás alá vétesse, minek alapján a kamara felterjesztését megtehesse. A szakbizottságnak az új törvénytervezet I-IV. fejezetére tett módosító javaslatai nyomtatásban a tagoknak szétosztatták. Megállapította az új vasúti szabályzat tervezetre vonatkozó módosításokat és ennek alapján felterjesztést tesz a kereskedelmi kormányzatnak. A vasárnapi munkaszünet ügyében a teljes vasárnapi munkaszünetre elélt foglalt állást köve-

telvén, hogy a munkaszünet a koresmákra és italmérésekre is kiterjesztessék. Az iparos ifjak számára engedélyezett külföldi tanulmányuti ösztöndíj odaítélése tárgyában szavazattöbbséggel döntött. Ösztöndíjjal való támogatásra első helyen Órás Domokos József kocsigyártót, második helyen Kurta Sándor kerekest és harmadik helyen Tótfalusi Sándor szabót ajánlotta. Jelentés tételt a székelyi ipari pályára helyezéséről, mely akcióba elsősorban a Romániai gyermekkivándorlás megakadályozása végett kezdett a kamara egy évtizeddel előbb. Az elhelyezés és illetve iparossá nevelés ezelőtt nagybárá a Királyhágón tuli városokban eszközöltetett. Most az erdélyi városokban és szakiskolákban foly, de csökkenő eredményel, mert az ipari pályát éppen a legrátermettebb erőteljes fiuk kerülnek, akik a Székelyföldön szaporodó fűrészgyárakban kapnak munkát és jó keresetet, nem ritkán erkölcsi fejlődésük és testiépességük rovására. A jelentés kapcsán feliratot intéz a kamara a kereskedelmi kormányhoz, hogy rendeletileg tiltsa be a 16 éven aluli gyermekek gyári munkára való alkalmazását. Ennek támogatására felkéri a székelyföldi törvényhatóságokat s amennyiben a gyári munkára keresett és alkalmazott fiuk közt sok az iskolaköteles, a tanfelügyelőségeket is. Lépéseinek indoka egyfelől a gyermekek testi épességének és erkölcsének megóvása, iskolai képzésük állandóságának biztosítása mellett az a fontos szempont, hogy az erdőkihasználás után beálló munkanélküliség veszedelmétől megmentse és olyan kereseti foglalkozások felé utalja, amelyek mindeniknek állandó existenciát nyújtanak.

A családi otthonról alkotott törvényjavaslatot kereskedelmi és ipari szempontokból nem pártolta a közgyűlés. Azután az államsegélyért folyamodott kisiparosok kérését vette tárgyalás alá. Megállapodásait a kereskedelmi kormányhoz terjeszti. A kamarai székház építése ügyében egy bizottságot küldött ki. Végül megválasztották a kamara levelező tagjait Flórián Ambrus ipari szakiskolai igazgatót, Chilf Lipót ipari szakiskolai tanárt és Dr. Hints Zoltán gyógyszerészt.

Máthé József.

Gazdakörök rovata.

Védekezés a gabonaroszda ellen.

Azon nagyfoku kártételek, melyeknek oka a gabonaroszda — írja a magyar Gazdasági Növényvédelem — már a legrégebb idők óta arra ösztönözte úgy a termelőket, mint a szakbuvárokat, hogy valamely alkalmas szerrel annak fellépését lehetőleg megakadályozzák, esetleg káros hatását csökkentessék. Az idevágó kísérletek kellő eredménnyel nem jártak s így e téren direkt védekezési eljárásokat nem ismerünk. Csak az úgynevezett megelőző eljárásokról lehetett szó, melyeknél a védelem a mivélés körébe esik. Ezek legtöbbször a talaji, időjárás, éghajlati és mivélési viszonyokban rejlenek, melyekhez mint fontos tényező az illető fajta fogékonysági viszonyai is járulnak.

A talajra vonatkozólag azt a megfigyelést tették, hogy a nedvesebb és mélyebb talaju fekvésekben több a rozsdá, mint a szárazabb helyeken a mi az élősdi gombák nagyfoku nedvességi igényév könnyen öszszegyesztethe. A zabrozsdá is ily fekvésekben jobban fejlődik és a völgyekben termelt zab sokkal rozsdásabb is, mint az, mely a lejtőkön s a domb- vagy hegytetőn tenyészik. A vizek partján fekvő gabonátlak ilyenformán a rozsdá iránt különösen fogékonyak, kivéve, ha egyéb körülmények a fogékonyságot nem ellensúlyozzák.

A talaj minőségére vonatkozólag áll az, hogy a kötött és televényben dusabb talaj, valamint annak mindazon tulajdonságai, melyek a növények rendes fejlődését megakasztják, a rozsdafertőzést elősegítik, a miert különösen az utóbbi szempont a mivélésnél figyelembe részesítendő.

A trágyázás rozsdagátló vagy rozsdaterjesztő hatásával sokat foglalkoztak s bár a szakirodalom nyomán e tekintetben számos adatot lehetne nyújtani, mégis az ellenőrzés nehézségénél fogva itt csak általános szempontokra lehetünk tekintettel. Tapasztalat szerint a salétrom, mint fejtrágya fokozza a rozsdát, amennyiben a nitrogén a növények bujább fejlődésének előidézőse által a tenyészidőt is meghosszabbítja, miáltal a fertőzés lehetőségének tartama is növekedik. Ennek ellenkezőjét mondhatjuk a foszfortrágyáról, a melynek használata által, miután a tenyészidő rövidebb, a fogékonyság ideje is apad.

A vetés idejére vonatkozólag azt tapasztalták, hogy a buza és rozs későn őszi, valamint az árpa és zab korai tavaszi vetése némi hátráltató hatással bír a rozsdá fellépésére nézve, csak hogy nagy szerepet játszik itt az illető hely földrajzi fekvése és éghajlata is, amiért e tapasztalatot általánosítani nem lehet.

A vetés módja annyiban bír hatással a rozsdafertőzésre, hogy az egyenetlenül fejlődő s későn érő növények inkább rozsdásak, mint a normális fejlődésűek s rendszeren érők, a mely tapasztalat mindenesetre a talaj megfelelő megmunkálása, valamint a soros vetés mellett is bizonyít.

Feltűnő, hogy a rozsdá minden évben nem lép fel egyenlő mértékben, amely körülmény okvetlenül az időjárás viszonyokban rejlik. A szárazságot, mint a talaj ugyanezen tulajdonságát, a rozsdára nézve kedvezőtlenebbnek kell tartanunk, mint a meleg, de nedvesebb nyarat. A hideg éjszakák s meleg napok változása is nagyban hozzájárul a betegség terjesztéséhez. A fekete rozsdának nagyon kedvez a bőséges nyári csapadék, főleg akkor, ha ezt megelőzőleg tartós szárazság és melegség uralkodott, míg a buza sárga rozsdájának fejlődésére és elterjedésére inkább a kora tavaszi esőzések kedvezőek. Linhart szerint a nyári spórák előfordulása idejében bekövetkező záporosok gátlólag hatnak a rozsdá terjedésére, amennyiben a spórákat lemoszák a gabonáról, miáltal azok nagyszámban a földön tönkremennek.

LEGUJABB.

Budapest, október 7.

Bulgáriát Tirnowoban független királyságnak kiáltották ki.

*

A legközelebbi napokban be fog következni Bosznia-Hercegovina bekebelezésének proklamálása. Az uralkodó legfelsőbb elhatározással ki fogja nyilatnítani, hogy Bosznia-Hercegovinára is kiterjeszti teljes szuverenitását és ezekben az országokban is életbelépteti a monarchiának érvényben levő trónöröklést.

A portával a monarchia tárgyalásokat kíván megindítani a békés megegyezés céljából és kész a porta beleegyezése esetén lemondani a novibazári szandzsákról, amelyet megszállva tart.

*

A két delegáció ülészakát királyi szóval nyolcadikán nyitják meg. A magyar delegáció tagjai ma délután 4 órakor tartják előértekezletüket az országház delegációs termében. Ezen az értekezleten ejtik meg a jelölést a tisztikarra és az albizottságokra nézve. Az alakuló ülés csütörtökön délelőtt 10 órakor lesz; az elnöki állásra, hir szerint, Zichy Tivadar gróft és az alelnökségre pedig Barabás Bélát jelölik.

*

Ő felsége a király Wekerle Sándor dr. magyar miniszterelnökhöz, Beck báró csztrák miniszterelnökhöz, Aehrenthal Alajos báró közös külügyminiszterhez és Burián István báró közös pénzügyminiszterhez legfelsőbb kéziratot intéz, amely Boszniának és Hercegovinának annexióját jelenti be.

A királyi kéziratokat a budapesti és bécsi hivatalos lap mai száma közli.

Tartalmukban fontos és nevezetes, hogy az annexiót királyunk uralkodói szuverenitásának az okkupált tartományokra való kiterjesztése formájában viszi végbe.

Nemcsak hogy az István koronájára is lesz hivatkozás, de ő felségének, mint magyar királynak, magyar királyi szuverenitása egyenesen az 1723-iki 1. és 2. törvénycikkre, az úgynevezett pragmatika szankcióra való hivatkozással és támaszkodással fog Boszniára és Hercegovinára kiterjesztetni. Osztrák császári szuverenitásának az ezen földekre való kiterjesztése egyszerűen és minden egyéb hivatkozás nélkül fog megtörténni.

A magyar kormány és a koalíció ezzel az elhatározással

egyértelt, csak Andrassy Gyula gróf belügyminiszternek volt ellenvetése. Az 1880: VI. t. c. megkerülésére, amely az okkupált tartományok bekebelezéséhez a két törvényhozás hozzájárulását kívánja, ezentul Bosznia-Hercegovinát külön adminisztratív territóriumnak fogják nevezni.

A delegációk fogadtatása alkalmával az elnökök említeni fogják a legfelsőbb kéziratot, mire az uralkodó meg fogja tenni nyilatkozatát

Wekerle miniszterelnök egy magánbeszélgetése alkalmával azt mondta, hogy valamennyi nagyhatalom, Angliát sem véve ki, a királyi leiratban foglalt elhatározáshoz hozzájárult.

Előfizetési felhívás.

Eljutottunk ez év utolsó negyedéhez melyre ezuttal új előfizetést nyitunk lapunkra. Minden olvasónak tárgyilagos ítéletére bízzuk annak eldöntését: megfelleltünk-e a közönség várakozásának? megfelleltünk-e mindenben higgadtan, elfogulatlanul, becsületesen hírlapírói kötelességünknek? Megtartottuk, ápoltuk-e azt az eszmét, melyet lapunk homlokzatán hirdettünk? Megvédtük-e mindegy és minden kínálkozó alkalommal a székelység, megyénk és városunk érdekeit?

Nem kérkedünk, nem büszkélkedünk; minden hangzatos, üres frázisnál értékesebb az az elvitázható tény, hogy a legközelebb lezajlott és városunk társadalmi életére oly jótékony hatást gyakorolt Székely Szövetség nagygyűlése is elsősorban a mi kezdeményezésünk, buzdításunk, kitartó lelkesedésünk, munkálkodásunk és lankadatlan szorgalmunk eredménye volt.

Ebben az irányban tartjuk kötelességünknek a jövőben is haladni. Kerülni minden személyeskedést, — mellőzni minden egyéni érdeket, és tárgyilagosan, elfogulatlanul, eszményileg szolgálni a közjót, irányítani a közvéleményt — ez lesz a jövőben is szent feladatunk.

E becsületes, tisztességes cél elérésére kérjük megyénk és városunk közönségének és polgárságának határozott, hazafias támogatását, hogy arra támaszkodva hivatásunknak még inkább megfelelhessünk.

Az előfizetési árak a lap homlokzatán olvashatók. Előfizetéseket minden naptól kezdődőleg elfogad

A „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala. (Kossuth-utca 31.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Itt van az ősz.

Itt van az ősz, rideg kézzel,
Annyi kedves rózsát tép el.
Hull a virág, hull a kedvem,
Amióta hűtlen szived
Boldogtalan rabja lettem...

Ha meghalok kedves rózsám
Temetőbe jer ki hozzám.
Édes lesz a siri álmom,
Neküled már boldogságra
Itt e földön, ugyse vágyom!

Kolera tífusz kőszvány és
fűdőveszt, gektől szaharimut, ha az
Erdélyi Udvarhelyi Hírlap

Kapható Beteg Pál könyv-, papír- és rajzszert-kereskedésben Székelyudvarhelyen.
gondosan átolvassa. Ára 3 K. A

Hull a zápor.

Hull a zápor a Hargitán,
Búbánatos egy szép kis leány.
Mint a zápor, könnye esik,
A babáját most temetik...

A Hargitán sötét felhő,
De ott a nap mégis feljő.
Jár a kis leány szivszakadva,
De föl nem süt az ő napja...

Búja kél a sóhaj szárnyán:
Minek élni, ilyen árván?
És elhervad szép csendesen...
Mit is nem tesz a szerelem!
Eülel Sz. Lajos.

Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a városunkban nagy vajadások mellett megszületett függetlenségi 48-as párt, október 6-ikán, imponáns gyászünnepélyt rendezett;

mondják, hogy vicinálisunk fogadást ajánlott, hogy hamarabb beérkezik az állomásra, mint az, a ki gyalogszettel indul el Héjjasfalváról;

mondják, hogy kedden éjjel a föld ingását csak azok észlelték, a kiket az idő még a boros asztalnál talált;

mondják, hogy a bevonuló rekruták nagyon megdrágitották a pálinka árát;

mondják, hogy a vízvezeték ügye, a hirtelen beállott hideg idő miatt befagyott;

mondják, hogy azoknak, a kik az utcáink kövezetén tyukszemeket nem kapnak, aranyérmeket osztogatnak;

mondják, hogy a drótosoknak most igen sok dolguk akadt, mert a rekruták után bányászó leányzók megrepedt szívét kellett bedrótózni.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

Az aradi vértanúk napjának kegyelele belefulladt nálunk a vásár zsidobongó zajába; a vármegyeház ormára felhúzott fekete zászló, a szerkesztőségünknel kitűzött gyászfátyolos trikolor, néhány gyászlobogó és a tanintézetekben rendezett műsoros ünnepélyek voltak a nagy nap összes emlékeztetői és a többség talán még ezek jelentőségét sem értette meg; hiába tagadjuk, pirulnunk kell azért a nagy közönyért, melyet nemzeti ünnepnapjaink rideg mellőzésével a nemzet kegyelele és önmagunk ellen is elkövetünk. Szomorú nemzedék az, mely csak a jelennek él és nem tekint vissza a múltba, melyből oly sok buzdító és lelkesítő példát meríthetne; végpusztulása felé rohan az a nép, mely nagyjainak, vértanúinak emlékét méltó módon ünnepelni szinte rösteli. Folytassuk csak tovább mákonyos álmunkat, de vigyázzunk ne hogy ébredésünk késő legyen!

Masiroznak a katonák. A míg a magyar nemzet könnyező szemekkel, gyászbaborult lélekkel képzeletében elzarándokol a nemzet vértanúinak dicső halállal megszentelt Golgotájához, az aradi veszthelyhez, addig ugyanezen a napon országos gyász sújtja a magyar szülőket, kiknek veritékkel nevelt fiait éppen erre a szent napra szólították be katonai szolgálatra. Az egész országban október 6-án vonulnak be az ujoncok illetékes ezredeikhez; nálunk is elrepték az utcákat, tereket és környezve kísérő hozzátartozókat, kény-

szerült vidám nótázással akarták vigasztalni. Felbokrétázott, duhajkodó legények, széles jó kedvvel énekelgetik: „Masiroznak a katonák“, de mindjárt lelehad az a féktelen szilajság, mihelyt a kaszárnya kapuját átlépi és ott a szokatlan fegyelmel állanak szemben, a megszokott szabad és független élet helyett. Mert szép az a katonaelet annak, a ki nézi, de keserves annak, a ki három évig kénytelen túrni...

Földrengés. Kedden este 11 órakor csekély mérvű földrengést észlelték városunkban, mely különösen a Kossuth-utcában és Szombatfalván volt érezhető; az ágyban fekvők erős lökésre ébredtek és az órák lengésében is változások állottak be. Nagyobb izgalmat a szokatlan jelenség nem idézett elő és a melyekben alvók csak hallomás után szerdán reggel vettek róla tudomást.

Kinevezések. A közoktatásügyi miniszter Fröhlich Ottót a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz, a fennálló szerződésből kifolyólag rendes tanárrá nevezte ki.

A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Mazinger László székelyudvarhelyi adótitkár jelenlegi állomáshelyén való meghagyása mellett adóhivatali segédde, Mihály Lajos székelykeresztúri adóhivatali gyakornokot a gyergyószentmiklósi adóhivatalhoz ideiglenes minőségben adótitkárként nevezte ki.

Az udvarhelymegyei Múzeum-egyletnek szombatán október 3-án délután 3 órára hirdetett ülése a csekély számban megjelent tagokra való tekintetből elmaradt.

Színházi hírek. Hétfőn e hó 5-én mutatkozott be városunkban az erdélyrészi I. színkerület új társulata Szilágyi Dezső igazgatása alatt, és bár a megnyitó előadásra választott vígjátéknak keresztelt bohózat nem támaszt nagy igényeket és nem halad új csapáson a társulat bemutatkozása általában véve sikerültnek nevezhető, mert az előadás gördülékenyen folyt le, és máris konstatalható, hogy kitűnő erővel állunk szemben. Október 6-án a nemzeti gyásznap alkalmából Ocskay brigadéros került színre, a nagy naphoz méltó lelkesedéssel. Mielőtt az egyes tagok kritikai méltatásába bocsátkozunk, az eddig látottak után kifejezést adhatunk azon reményünknek, hogy ettől a szorgalmas és ambiciózus gárdától még sok szép és élvezetes estét várhatunk.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági egylet hétfőn e hó 12-én délelőtt 9 órakor tartja választmányi ülését a vármegyeház kistermében, Ugron Ákos főispán elnöke mellett.

Színházi műsor. Csütörtökön október 8-án „Tanító“; Pénteken, felhelyárral „Cigánybáró“, operette; szombatán itt először „Gépiró kisasszony“ új operette; vasárnap délután fél helyárral „Falu rossza“, este rendes helyárral „A csikós“ énekes népszimű; hétfőn itt először Salome és Miniszter előszobájában Szilágyi Dezső igazgató első fellépésével; kedden Varázskeringő, operette; szerdán itt először: Kutya van a kertben, legújabb vigjáték a budapesti „Vigszínház“ műsorából; csütörtökön itt először: „Hajduk hadnagya“ új operette.

A budapesti főiskolai Székely Kör, október 3-án nagyérdeklődés mellett tartotta meg ez évi alakuló közgyűlését, melyen a múlt évi elnököt Elekes Jenőt választották meg újból tiszteletbeli elnöknek; az új tisztikar a következőképpen alakult: Elnök lett: Kovásznai Gábor; alelnök ifj. Jancsó Benedek, Gagyai Sándor; főtitkár: Benkő Gyula, titkár Nagy Károly; főjegyző Zágonyi Dezső, jegyző Körtevényfay József; pénztáros Ráduly Dénes; ellenőr Koós Ernő; könyvtáros Bardócz József; háznagy Zsigmond Béla. Végül több dísztagot választottak meg.

Kossuth Lajos Tódor találmánya. Rendkívül érdekes bejelentés érkezett néhány hónappal ezelőtt a magyar szabadalmi hivatalhoz. A találmány neve: állomás-jelzőkészülék vasúti kocsikra, a beküldő Kossuth Lajos Tódor, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter testvéröccse. Kossuth Tódor hónapokon keresztül dolgozott a rendkívül zseniális készülék konstruálásán, a mely az utazóközönség kényelme szempontjából érdemel említést. Különösen az éjjeli utazó emberek lehetnek halásak a feltalálónak, mert a jelzőszekrény az eddigi kinos állapotokat teljesen megszünteti. A legkritikább esetben hallja tisztán az utas milyen állomás névét kiáltja a kalauz. Ha az utazóra nézve még ösmeretlen a vonal, izgattottan ugrik fel majdnem minden megállónál, vagy szomszédjánál érdeklődik az állomás iránt, vagy izgattottan keresi a pályaház homlokzatán levő felírást, Nappal még csak tűrhető a helyzet, de éjjel, különösen rövidebb, két három órára terjedő uton, a folytonos állomástalálgatás keményen próbára teszi az utas idegeit. Előfordul gyakran az is, hogy az utas elalszik, s mikor hirtelen felébred, kétségbeesetten és tájékozatlanul kiáltja: Istenem hol vagyunk? Ez az a kérdés, a mire rendszerint nem kapunk választ. A vonat pedig örült gyorsasággal rohog tovább, s talán éppen öt perccel azelőtt hagyta el azt az állomást, a hova a megrémült ember igyekezett. Ebben a neuraszteniás világban nem kis jelentősége van hát egy olyan találmánynak, a mely ezeket a kellemetlen utazási epizódokat teljesen kiküszöböli. Kossuth Lajos Tódor találmánya abból áll, hogy a vasúti kocsik mindenik fülkéjében egy kis szekrényt alkalmaznak, a mely mindig jelzi a következő állomást. A hogy a vonat, mondjuk Budapestről megindul Segesvár felé, a készülék végig a vonaton erősen de nem kellemetlenül csenget, s kiugrik az állomást jelző táblácska. A ki meszire utazik éjjel, s nem akarja hallgatni a folytonos csengetést, egyszerűen elzárja a harangot, az apparátus így hangtalanul jelzi az állomásokat. A készüléket a mozdonyvezető irányítja egy gomb megnyomásával. A szabadalmi tanács a napokban tárgyalja Kossuth beadványát, s kétségtelen, hogy a szabadalmazásnak nem lesz semmi akadálya. Az oklevél kiállítása után az összes máv. kocsikat felszerelik az állomásjelzőkkel.

Megérdemelt jutalom. A közoktatásügyi miniszter az 1907. évi XXVII. t.-c. értelmében Miklós György székelyszentmihályi tanítónak, a népnevelés terén szerzett kiváló érdemeinek jutalmául évi 200 K személyi

pótlékot engedélyezett. A derék tanító egy egész nemzedéket nevelt már, olyan gazdag erkölcsökben és tiszta hazafiságban, mint a milyen az ő lelkiülete és tiszteletet parancsoló odaadással még ma is buzgón szolgálja a népnevelés ügyét. Midőn a miniszteri jutalomhoz őszintén gratulálunk, egyben kívánjuk, hogy éltesse a Mindenható még hosszú időn át, hogy hivatásának minél tovább megfelelhessen.

Kiss Sándor unitárius papjelölt, kitől lapunkban is érdekes tanulmányokat közöltünk a kivándorlók életéből, visszatérve Amerikából, hol a meadvillei theológián kitűnő sikerrel vizsgázott, az E. K. Tarcás Murányi Farkas Sándor palásdíját 100 koronát nyerte, kitűnő előmenetele és nagyarányú irodalmi munkássága jutalmául; az unitárius püspök pedig Füzesgyarmatra küldötte ki, a hol mint jó szónok bizonyonnyal hasznos szolgálókat fog tenni egyházának.

A Küsmödi Ifjúsági Egylet kezelebebe alakult „Műkedvelői Társulat“ folyó év október hó 15-én, este az iskola helyiség tantermében tanszereinek beszerzésére, zártkörű színelőadással egybekötött táncestélyt rendez. Belépődíj: személyenként 1 korona 20 fillér. Felülfizetéseket a jótékony célra a legnagyobb közönnyel fogad a rendezőség. Kezdeté este fél 7 órakor.

Biblia Történetek a népiskolák III-I. osztálya számára. Az unitáriusok egyházi tanácsa által jutalmazott pályamunka. Irta Tarcásfalvi Albert kolozsvári igazgató-tanító. Ötödik lényegesen átdolgozott kiadás. Ára kötve 70 fillér. Sajtó alatt van és közelebről megjelenik Betegh Pál villamos erőre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő intézetében Székelyudvarhelyt. Megrendeléseket e kiváló tankönyvre már most elfogad könyvkiadóhivataluuk.

Kazánfűtői tanfolyam. A marosvásárhelyi m. kir. állami fa- és fémipari szakiskolában október hó 15-én kezdődik a kazánfűtői tanfolyam. A tanfolyam november 26-ig, tehát 6 hétig tart. Az előadások hétköznapokon este, a gyakorlatok pedig vasárnap délelőtt tartatnak, heti 12 órában. A kazánfűtői tanfolyamra felvétetnek a 18-ik életévét betöltött oly kovács, lakatos, géplakatos, gépkovács és rézműves iparosok, vagy ezen szakok valamelyikében foglalkozó gyári munkások, akik magyarul írni-olvasni tudnak, jó erkölcsi bizonyítványt és iparfoglalkozásukról megfelelő okmányokat felmutatni képesek, vagy oly napszámok, a kik kazán mellett alkalmazva voltak. Belépni öhajtókat a beiratkozásnál 6 K tandíjat tartoznak fizetni. Miután a január hóban kezdődő, 12 hétig tartó gépkezelői tanfolyamra csak azok iratkozhatnak be, akik a kazánkezelői tanfolyamot sikeresen elvégezték, erre a körülményre külön felhívjuk az érdekeltek figyelmét. Beiratkozhatnak a fa- és fémipariskolában naponként este 7 óráig. Minden egyébre tájékoztatást lehet szerezni Marosvásárhelyt, a m. kir. fa- és fémipari szakiskola igazgatóságánál.

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

Központi ifjúsági könyvtárunk és az ifjúsági könyvtárunk

Gyula volt t.c. okku- zés- oozá- Bosz- admi- fogják sa al- mliteni ratot, fogja egy nával ennyi véve oglalt gyed- izetést asónk- k-e a gfelel- lfogu- bi kö- apol- apunk dtük-e alka- nk és kélke- s frá- tázhat lez- j- letére zékely sősor- buz- mn- orgal- köte- aladni. st, — et, és szmé- yitani jövö- el el- osunk k hat- hogy k még mlok- miu- hiva- el, el, em, .. am

A makacs meghülést
és köhögést gyorsan enyhíti a
SCOTT-féle Emulsio.

A Scott-féle Emulsio

Az Emulsio várszerűsége miatt a SCOTT-féle Emulsio módosított változatát a közönségnek ajánljuk figyelembe venni.

annnyira kellemes ízű, hogy azok a kik nem bírják el a közönséges csukamájolaj ízét, könnyen, sőt élvezettel táplálkoznak a

SCOTT-féle Emulsio val.

Azonkívül a Scott-féle Emulsio sokkal jobb hatása az egészségre.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.
Kapható minden gyógyszerben

HIRDETÉSEK

A hirdetések gondos átolvasása önnek valószínűleg hasznára lesz!

Eladó gyümölcs.

Kézzel szedett töblféle nemesebb faju gyümölcs eladó özv. Haesler Gusztávnánál Székelyudvarhely, — Szent János-utca 17. szám alatt.

Csemegeszőlő, csakis elsőrendű, — nemas fajok, — postakosaránként 2-80 K, 100 kg. vételnél 40 K. Csemegé alma és körte postakosaránként 2-40 K, 100 kg. 24 koronától feljebb. — Görög és sárga dinnye 100 kg. 10 K, turkószőlő és ananász 32 K, postakosaránként 2-40 K. — Paradicsom, tölthető zöld paprika és fejeskáposzta postakosár 2 K. Vasuti rendelést csakis előleges beküldéssel szállít. **Szabó 176. gyümölcskiviteltele Csongrád.**

B O R I

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

FOGORVOS PERL JÓZSEF

American dentist

Székelyudvarhelyen tartózkodik.

Lakása: Budapest Szálloda 2. sz.

Rendel: délelőtt 9—12 óráig és délután 2—5 óráig. —

10543—1908 tkvi sz.

Hirdetmény.

Küüllökeményfalva község közös erdő és legelő arányosítása következtében szükséges telekkönyvi átalakítási és ezzel kapcsolatos telekkönyvi helyesbítési ügyben az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonának a telekjegyzőkönyvbe való bejegyzése és tkvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetve az azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, a kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. § ai alapján, ideértve e § oknak az 1889. 38. t. c. 5 és 6 §-aiban és az 1891. XVI. t. c. 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t. c. 22. §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis 1909. évi **április hó 15. napjáig** zárólag a tkvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, a kik az 1886. évi XXIX. t. c. 16. és 18. § ainek eseteiben, ideértve az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokosok tulajdonjogának bejegyzése ellen ellentmondással elni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat íhat hónap alatt, vagyis 1909. évi **április hó 15-éig** zárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, — mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fognak;

3. hogy mindazok, akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nem különben azok, kik az 1. és 2. pontban körülírt esetekben kívül az 1892. XXIX. t. c. sz. rinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármily irányban sértve vélik, ideértve azokat is

akik a tulajdonjogarányának az 1889. évi 38. t. c. 16. § a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis **1909. évi április hó 15. napjáig** zárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az átalakításkor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen igényeket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvényrendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak at, hogy a mennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1908. évi szeptember hó 30-án.

MIHÁLY,
kir. tszéki bír.

Eladó szőlőmust. 120 veder, 15 fokos **baromlaki híres szőlőmust eladó Pelger Márton** szőlőbirtokosnál Baromlaka 202. szám, Kiskapus felé.

Elvállal teljes iroda- és iskola-berendezéseket olcsó áron

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi Ien

legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezen kívül közönséges és finom, szines és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel. levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok.

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, irógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befűző papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szepirási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és femből. Bőrtárcák pénzes-erszények. okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, szines és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött femből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolában** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj- s vízfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-ésése, írómappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, képesok stb

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Betegh Pál villamos erőre berendezett könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt, 1908.